

Дарителството в България през 2022 г.

Проучване и анализ на
Български дарителски форум

Анализът е изготвен с финансовата подкрепа на фонд „Активни граждани България“ www.activecitizensfund.bg) по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП).

Цялата отговорност за съдържанието се носи от БДФ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че отразява официалното становище на Финансовия механизъм на ЕИП и Оператора на фонд „Активни граждани България“.

Дарителството в България през 2022 г. ¹

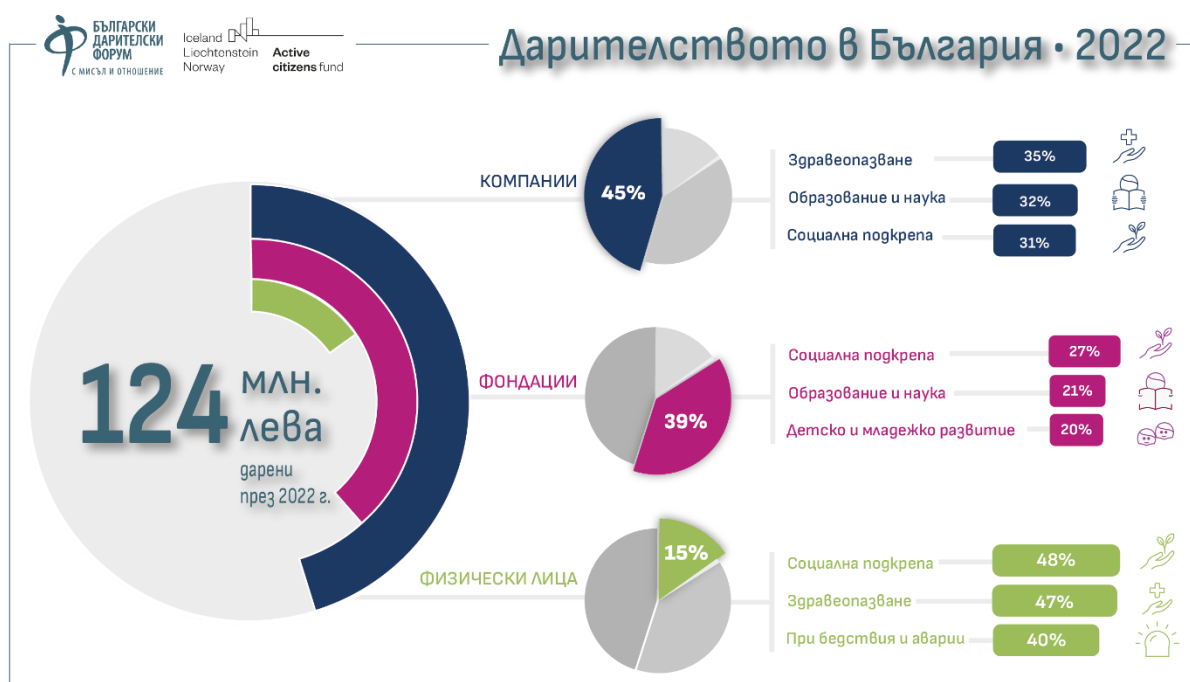
СЪДЪРЖАНИЕ

Обща картина на дарителството в България през 2022 г.	2
Колко са дарените средства?.....	2
Кои са дарителите?	3
Каква е средата за развитие на дарителството през 2022?	12
Подробно представяне на данните от изследването.....	14
I. Компании.....	14
II. Фондации	17
III. Физически лица	20

¹ Анализът се основава на база данни от Национална агенция за приходите за декларирани дарения от компании, еднолични търговци и физически лица, преглед на отчети в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, преглед на отчети на международни донорски организации, социологическо проучване, проведено от агенция „Алфа Рисърч“ през 2023 г., както и разширени въпросници до компании и фондации сред общността на дарителите в България; справка от трите мобилни оператора за даренията с обаждане и SMS и преглед на отчетите на съществуващите дарителски платформи в страната.

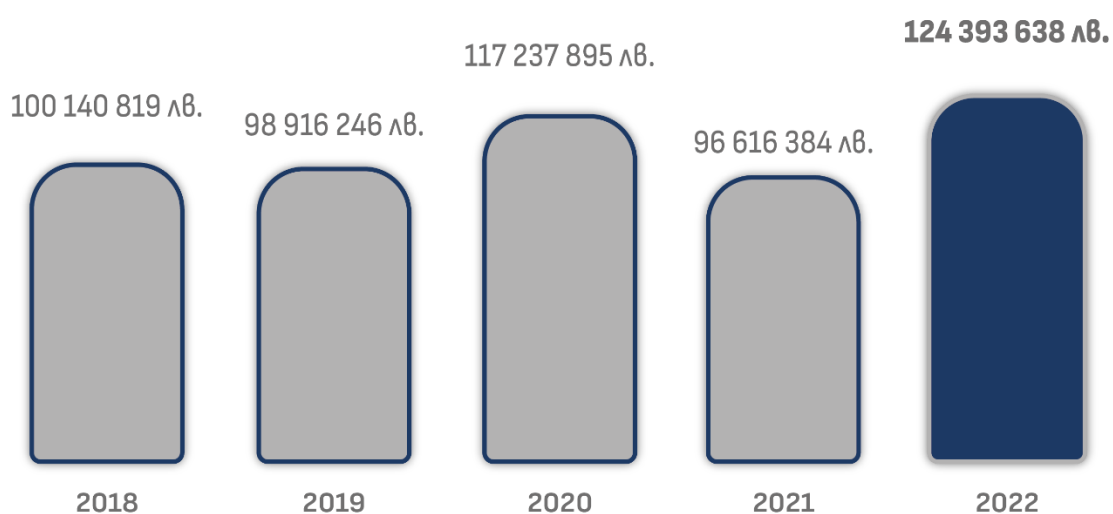
ОБЩА КАРТИНА НА ДАРИТЕЛСТВОТО В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2022 Г.

КОЛКО СА ДАРЕНИТЕ СРЕДСТВА?

Общата дарена сума от компании, фондации, физически лица и еднолични търговци през 2022 г. е **124 393 638 лева**. Спрямо 2021 г. се отчита ръст в общия обем дарени средства от 29% или с 27,8 млн. лева повече.

Фиг. 1: Общ обем на даренията за последните 5 години, лева

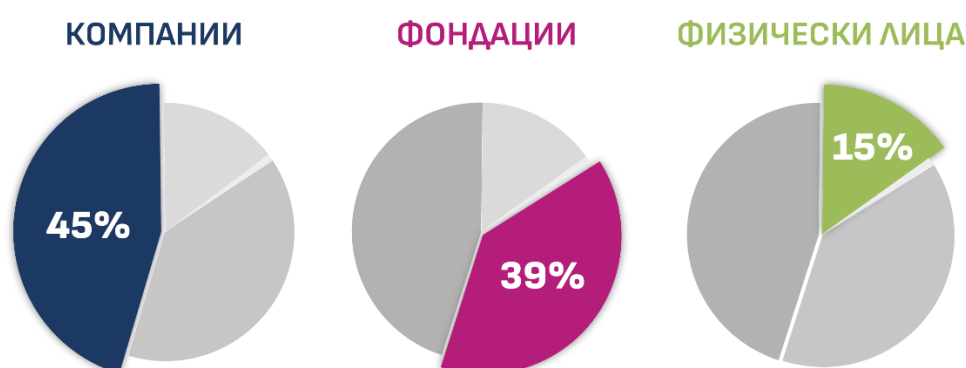
КОИ СА ДАРИТЕЛИТЕ?

Анализът на дарителството в България за 2022 г. представя данни за дарени средства от четири основни групи дарители:

- компании - юридически лица, декларирали направени дарения през 2022 г. съгласно Закона за корпоративно подоходно облагане;
- фондации и други нестопански организации, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел - предоставили дарения в подкрепа на различни каузи съгласно годишните си финансови отчети;
- физически лица – за декларирани дарения съгласно Закона за данъците върху доходите на физическите лица, направили дарения посредством дарителски SMS и обаждания, и дарителски платформи;
- еднолични търговци – за декларирани дарения съгласно Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

Най-голям дарител на финансови средства през 2022 г. са компаниите (45% спрямо общия обем средства за годината), следвани от фондациите (39% от общия обем). Даренията от индивидуални дарители се нареждат на трето място (15% от общия обем дарени средства), а тези от еднолични търговци са на четвърто (1% от общия обем).

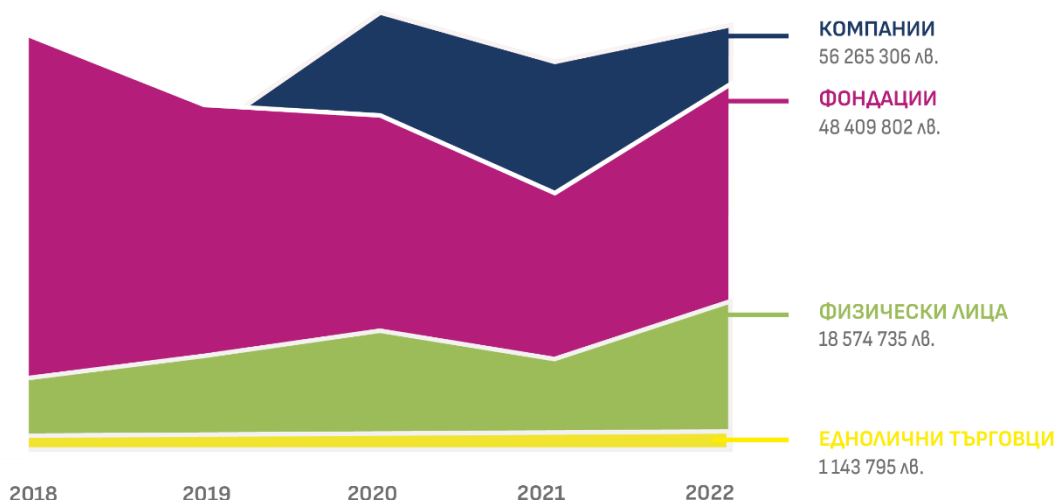
Фиг. 2: Обем дарени средства по източници за 2022 г., лева

Ключови наблюдения за трите основни типа дарители:

- **Ръст в обемите дарени средства и при четирите групи дарители.**
Най-силно изразен е ръстът в обемите дарени средства при индивидуалните дарители (физически лица и еднолични търговци).
- **10% повече са дарените средства от фирмите в страната спрямо 2021 г.**
Компаниите запазват за трета поредна година водеща позиция по обем дарени средства спрямо общия обем в сравнение с останалите групи дарители.
- **43% увеличение в обема дарени средства от фондациите спрямо предходната година.**
- **Дарените средства от физически лица са с 8 млн. лева повече спрямо предходната 2021 г.**

Фиг. 3: Дарени средства по източници за последните 5 години, лева

Дарени средства по източници, лева

Година	Компании	Фондации	Физически лица	Еднолични търговци	ОБЩО
2018	36 631 677	54 807 906	8 317 645	383 591	100 140 819
2019	41 709 278	45 658 691	11 245 374	302 903	98 916 246
2020	58 011 004	44 159 203	14 639 489	428 199	117 237 895
2021	51 381 167	33 780 198	10 897 101	557 918	96 616 384
2022	56 265 306	48 409 802	18 574 735	1 143 795	124 393 638

Компаниите:

- **Обем дарения: 56 265 306 лева.** За трета поредна година компаниите изпреварват фондациите по обем дарени средства. Спрямо 2021 г. се регистрира ръст от 10% или с 4,9 млн. лева повече в обема предоставени дарения.
- **Сфери на подкрепа:** „Здравеопазване“ е сферата, която традиционно бива подкрепяна с най-висок приоритет от компаниите. И през 2022 г. те предоставят финансова подкрепа към лечебни заведения – най-често за осигуряване на скъпоструваща техника или за ремонт на болнични отделения. Фирмите традиционно даряват и за осигуряване на скъпоструващо лечение или последваща рехабилитация на деца и възрастни хора. През 2022 г. сферата „Образование и наука“ изпреварва по популярност сферата „Социална подкрепа“. За изминалата година се наблюдават примери на корпоративно дарителство, насочено към каузи, свързани с подобряване на достъпа до образование за всяко дете, подобряване на качеството на формалното и неформалното образование, за постигане на високи научни резултати, за насърчаване на ученето през целия живот.

Фиг.4: Приоритетни сфери на подкрепа от компании през 2022 г.

• **Основни наблюдения:**

- Съвсем очаквано през години, в които има хуманитарни, природни или други кризи и форсмажорни обстоятелства, има и ръст на даренията. Специално при компаниите този ръст през годината се обуславя от бежанската криза, свързана с войната в Украйна и желанието от страна на бизнеса да бъдат подкрепени по адекватен и навременен начин украинските граждани, дошли в България. През тази призма много компании инвестираха в различни образователни курсове, програми за кариерно ориентиране, психологическа и здравна помощ и различни видове материална подкрепа, преформатираха или смениха фокуса на програмите си, с които традиционно подкрепят каузи (Лидл България дари за граждански организации, работещи на терен с украински бежанци, Райфайзенбанк избра да насочи фокуса на изданието си „Избери, за да помогнеш“ изцяло в подкрепа на пострадалите от войната в Украйна, мобилните оператори предоставиха безплатен роуминг и карти с мобилен интернет, Кауфланд дари стоки и храни и т.н.).
- Наводненията в карловските села през септември също предизвикаха сериозна вълна на съпричастност и бизнесът отговори освен с финансови дарения, със стоки, вода, електроуреди, продукти от първа необходимост, техника за копаене и разчистване, с доброволчески труд на служителите при възстановяване на инфраструктурата, домовете и дворовете след потопа. Сред компаниите, които се включиха по този начин бяха Бош България, Кауфланд, Виваком, А1, Лидл България, Кока – Кола, Дънди Прешъс Металс и др.
- Отвъд спешните ситуации и природни кризи, компаниите все по-активно насърчават служителите си да участват в дарителски и доброволчески акции и практикуват различни начини, чрез които да стимулират това участие – допълнителни дни отпуск, бонус точки, публично признание във вътрешни канали и събития и т.н.
- Забелязва се тенденция на увеличение на предоставени материални дарения не само в директна помощ на най-уязвими хора и общности (продукти и материали от първа необходимост, храни и др.), но също и на

офис оборудване, техника и мебели, с които се подпомага работата на гражданските организации.

- Бизнесът все повече се доверява на експертния опит на своите партньори от гражданския сектор, съвместно с които осъществява инициативи в различни обществени сфери и компаниите все по-често са готови да инвестират в развитие на административния капацитет на граждански организации, които работят професионално и устойчиво и реализират дарителски програми съвместно с бизнеса.
- От всички компании, декларирали дарения през 2022 г. по чл. 92 от ЗКПО, най-много са със седалище на управление в област София-град (43%), следвани от компании в областите Пловдив (9%), Варна (7%), Бургас (5%), Стара Загора (3%) и Русе (3%).

Фиг.5: Брой компании, декларирали дарения през 2022 г., по седалище на управление

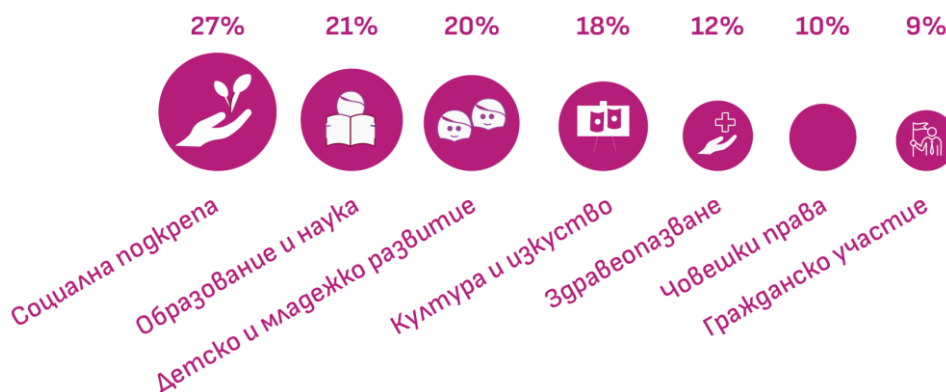
- През 2022 г. редица компании дариха в отговор на кризисните ситуации, но също и успяха да запазят традиционната си в последните години подкрепа към различни каузи и организации, например:
 - **Общественият борд на TELUS International България** продължи да дава възможност на НПО да кандидатстват с идеи за финансиране на социалнозначими проекти, в подкрепа на местните общности в областите здравеопазване, образование и околна среда.
 - **„Ти и Lidl за по-добър живот“** се затвърди като най-значимата и дългосрочна социалноотговорна инициатива на Лидл България, която подкрепя граждански проекти в 3 ключови области: образование, култура и историческо наследство, и околна среда. През 2022 г. програмата подкрепи финансово 75 значими проекта в тези сфери.
 - **УниКредит Булбанк** чрез „Фондация УниКредит“ реализира за трета поредна година програма „В подкрепа на детството“ с фокус "младежи и образование" и разпредели 40 000 евро между 4 проекта.
 - Седмото издание на **„VIVACOM Регионален грант“** събра общо 299 иновативни проекта, свързани с подобряване на средата на живот и развитието на местните общности с фокус върху образованието и опазването на околната среда. 16 от тях бяха финансово подкрепени от компанията.

- **Kaufland България и дарителската платформа DMS** продължиха съвместната дарителска инициатива „ДАРИ – малкото за теб е безценно за други“. Даренията са направени от клиенти на компанията, които предоставят средства в дарителски кутии във всички 60 хипермаркета на Kaufland в цялата страна, а в последствие сумата се разпределя между каузите в DMS, които търсят помощ за лечение на хора. Компанията също така подкрепя **Panda Labs** – глобална програма на WWF за устойчиви младежки иновации и предприемачество, в която младежи на възраст от 15 до 25 години предлагат вдъхновяващи решения за преодоляване на сериозни екологични и социални предизвикателства.

Фондациите:

- **Обем дарения: 48 409 802 лева.** През 2022 г. се отчита ръст на предоставените от фондациите частни средства в подкрепа на различни обществени каузи. Спрямо 2021 г. даренията от фондации като обем са нараснали с 43% или с малко над 14,6 млн. лева.
- **Сфери на подкрепа:** „Социална подкрепа“ и „Образование и наука“ са двете сфери, за които фондациите предоставят приоритетно дарителски ресурс. Ясно се открояват дарителски програми, които са насочени към детско и младежко развитие, където се поставя фокус на актуалните потребности за развитие и нуждата от подкрепа на деца, подрастващи и младежи.

Фиг.6: Приоритетни сфери на подкрепа от фондации през 2022 г.

- **Основни наблюдения**
 - И през 2022 г. – година с две ясно изразени кризисни ситуации – войната в Украйна, която предизвика и огромна хуманитарна криза, и наводнението в Карловско с десетки пострадали домакинства, фондациите имаха ключова роля за инициирането на фондове или директна подкрепа, благодарение на които бе осигурена финансова и материална помощ за най-силно засегнатите от кризите.

- Фондациите успяха да привлекат средства включително от международни финансиращи програми и партньори, с което да се увеличи капацитетът за подкрепа в отговор на спешните нужди на бягащите от войната украински граждани.
- Организациите от нестопанския сектор, които имат специфична експертиза в предоставянето на услуги при хуманитарни и други кризи, бяха надежден партньор в изграждането на инфраструктура и механизми за оказване на адекватна помощ за най-засегнатите. Сред примерите за ефективни модели на взаимодействие са тези на:
 - **Фондация „Светът на Мария“** – за осигурената специализирана подкрепа на семействата на бежанци от Украйна, сред които има хора с интелектуални затруднения. Фондацията предложи възможност тези хора да бъдат включени в дейностите на Дневен център #Светове.
 - **Български фонд за жените** - за Спешен фонд в подкрепа на жените и децата, пострадали от войната в Украйна. Средствата бяха разпределени както към пострадали, намиращи се в Украйна, така и към жените и децата, които пристигат в България.
 - **Фондация „Искам бебе“** – която осигури безплатни прегледи за бременни жени от Украйна в партньорство с акушер-гинеколози от Велико Търново. В същата кауза фондацията има и подкрепата на Център по майчино-фетална медицина в Пловдив. Центърът, освен прегледи, пое и високоспециализирани изследвания: скрининг в 1-ви триместър, фетална морфология и късна фетална морфология.
 - **Фондация BCause** – за цялостно реорганизиране и поставяне на фокус върху набирането на подкрепа за бягащите от войната украински граждани. Фондацията създаде дарителски фондове съвместно със сдружението на украинските организации в България (СУОБ) „Мати Украйна“, с технологичната общност - #BG4UA за оказване на помощ за евакуиране на хора от Украйна, за транспорт и настаняване на украински бежанци в България, за правна, финансова и други видове помощ. Фондацията разви и корпоративни партньорства, посветени на подкрепата за украински граждани.
- С експертен принос за ефективна и навременна подкрепа, организациите се включиха и в отговор на мащабното наводнение в карловските села. Така например още в първите дни на бедствието бе инициирана кампанията „ПОМАГАМЕ!“ в партньорство от 4 граждански организации – **фондация „Работилница за граждански инициативи“**, **Български дарителски форум**, **Национална Асоциация на Доброволците в Република България - НАДРБ** и **фондация BCause**. Кампанията осигури парични средства за 66 души от най-силно засегнатите при наводнението в Карловско. Директна парична помощ от по 11 хиляди лева получиха 18 домакинства, чиито имоти бяха най-тежко пострадали според направените от Местния оперативен щаб оглед и оценка на щетите.
- Сред проучените фондации с активни програми в страната **фондация „Америка за България“ (ФАБ)** за поредна година е с най-голям обем

предоставени дарения. През 2022 г. инвестираните от ФАБ средства са с 51% повече в сравнение с предходната година (или близо 10 млн. лева в абсолютна стойност). Приносът на ФАБ като институционален дарител остава значителен, като формира почти 60% от целия обем дарени средства от фондации (общо инвестирани 28,7 млн. лева).

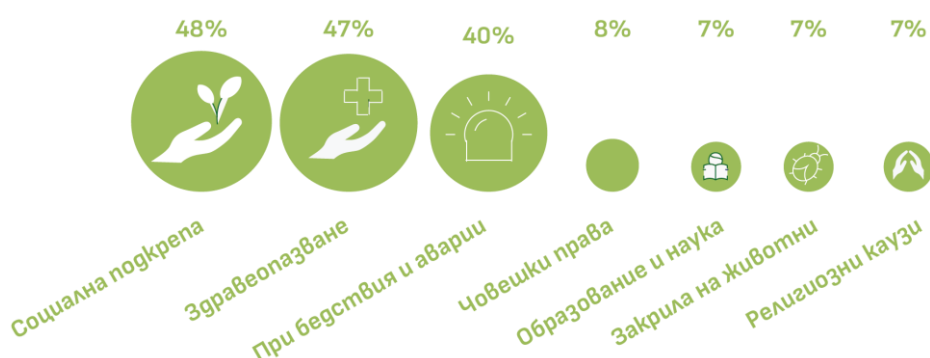
Физическите лица:

- **Обем дарения:** 18 574 735 лева.

В сравнение с предходната 2021 г., когато индивидуалните дарения бяха 10 897 101 лева, даренията от физически лица през 2022 г. бележат ръст от 70%. Значителният ръст се дължи на увеличени обеми дарителски средства от различните източници, чрез които се формира общият обем дарения от индивидуалните дарители, а именно: декларирани дарения към Националната агенция за приходите, дарителски SMS и обаждания, дарени средства чрез дарителски платформи.

- **Сфери на подкрепа:** Традиционно, в година с възникнали бедствия и форсмажорни обстоятелства, има ръст на дарявалите в отговор на спешни нужди и потребности. Това е естествената реакция на съпричастност към най-силно засегнати и пострадали хора. Социалните и здравни каузи запазват водещо място като най-подпомагани и през 2022 г. Има лек ръст на дарителите за човешки права. Други каузи обаче остават в установеното от предишни години сравнително ограничено равнище или дори бележат лек спад.

Фиг.7: Приоритетни сфери на подкрепа от физически лица през 2022 г.

- **Основни наблюдения**

- Национално представително проучване за дарителството през 2022 г., проведено от агенция „Алфа Рисърч“ по поръчка на Български дарителски форум, показва запазване на възходящите тенденции в областта на индивидуалното дарителство, както и профила на най-активните дарители, техните мотиви да даряват и предпочитаните сфери на подкрепа и механизми за даряване.
- Макар и с бавни темпове, продължава нарастването на дарителската активност сред българските граждани. За първи път в последните няколко

години през 2022 г. даряващите са повече от тези, които не са подкрепили кауза (56% през изминалата година спрямо 44% през 2017 г.). Значителният ръст се дължи на големия процент хора, които са направили дарение за бежанците от Украйна, потърсили закрила в България, за пострадалите от наводненията в карловските села през изминалия септември, както и на дарителите за други актуални каузи през различни онлайн платформи и чрез дарителски SMS.

- Запазва се йерархията в типа дарения, като паричните регистрират лек ръст, предметните – лек спад, а даренията в труд спадат още по-съществено. Предоставилите финансова подкрепа през 2022 г. са 78,7%. Освен финансови средства, българите правят и материални дарения (дрехи, одеяла, строителни материали, хранителни продукти) – 46,2% от респондентите. Доброволен труд са полагали 13,8%, като за сравнение през 2021 г. те са били 24%.
- Дарителството се извършва най-често директно към нуждаещите се (в 66% от случаите). Значителна част от даренията са именно такива, а даренията за каузи на граждански организации бележат спад (от 26,5% през 2021 г. на 19,3% през 2022 г.).
- Като профил на дарителите, сред най-активните се открояват по традиция жителите на столицата и големите градове, високо образованите, жените, средните поколения (между 30 и 60 години).
- Сполетелите страната наводнения през есента на миналата година очаквано предизвикват съпричастност, поради което и делът на дарявалите за това бележи най-значим ръст. 23% от пълнолетните граждани заявяват, че са направили дарение за пострадалите от бедствието карловски села. Профилът им излиза отвъд този на обичайно активните дарители. Каузата е привлякла съпричастността на по-широк кръг социални групи, включително жители на по-малки населени места, млади поколения и мъже.
- Хората продължават да даряват веднъж или няколко пъти годишно, като процентът на тези, които даряват всеки месец, се запазва спрямо предходната година и е едва 3% от всички дарители.
- Запазва се и начинът, по който българите избират да даряват: дарителските кутии остават най-често използваният начин, следван от SMS дарения и закупуване на продукти с кауза.
- Основните мотиви зад дарителския акт са свързани с желанието да се помогне и с личното отношение към конкретен проблем или човек в нужда. За по-малка част от дарителите мотивацията е пряко следствие от тяхното възпитание и традиции в собственото семейство, доверието към конкретна организация или финансовото благополучие.
- Малък остава делът на хората, които даряват, водени от желанието да ползват данъчни облекчения и декларират средствата, които са дарили – 4,6%. Най-силни бариери пред това хората да декларират даренията си са незаинтересованост от данъчните облекчения и обратна връзка за бюрократични спънки. Впечатление прави нарасналият дял на хората, които казват, че въобще не са запознати с наличието на данъчни облекчения.
- Липсата на желание за дарение се обяснява с няколко фактора: на първо място хората посочват като пречка финансово затруднение, а повече от 20% изразяват съмнение, че със средствата им може да бъде злоупотребено.

- Пълноценното информиране на дарителите за това как са разходвани техните средства и какво е постигнато благодарение на подкрепата им, е тема, по която Български дарителски форум работи системно с НПО от цялата страна. Както показва и проучването, дефицитът на информация, отчетност и прозрачност е сериозна пречка пред дарителите, а повече от 40% от тях регистрират липса на информация за разходването на дарението и липса на комуникация към тях от страна на получателите на дарения, след като е предоставена подкрепа. Така проучването за пореден път потвърждава, че прозрачността, навременната отчетност и ясната комуникация са ключът към доверието в дарителството.

Едноличните търговци:

- **Обем дарения:** 1 143 795 лева.
- **Сфери на подкрепа:** здравеопазване, местни каузи на граждански организации, социална подкрепа на хора в нужда.

- **Основни наблюдения**

По данни на НАП през 2022 г. се наблюдава увеличение спрямо 2021 г. почти двойно в обема дарени средства, декларирани от едноличните търговци, при 12% ръст на декларираните дарения сред тях. Обемът дарени от ЕТ средства през годината формира 0,92% от общия обем дарения в страната.

КАКВА Е СРЕДАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ДАРИТЕЛСТВОТО ПРЕЗ 2022?

След глобалната криза, предизвикана от COVID-19 пандемията, всички ние станаме свидетели, но и участници в безпрецедентни по мащаба си сътресения в здравните и социални системи по целия свят. Големите загуби и страдания, ограниченията и изолацията, срывът в много производства и вериги на доставки имаха своите дългосрочни последици, някои от които продължават и до днес. Но в отговор на всичко това се зароди и безпрецедентна вълна от съпричастност и дарителска активност. Промениха се много от моделите за партниране и взаимодействие между различните сектори и групи в обществото, за да се отговори по-бързо на нуждите. Затова и през 2020 - 2021 г. наблюдавахме значителен ръст на финансовата подкрепа от индивидуални дарители и дарителски организации - компании и фондации. След този критичен период имаше очаквания сред експерти от гражданския сектор и професионалисти в сферата на фондонабирането за отлив от последваща подкрепа за каузи и инициативи на гражданските организации.

През 2022 г. обаче обществото ни прескочи от една голяма криза в последващи други. В края на февруари 2022 г. Русия започна войната в Украйна и това породила редица нови предизвикателства и небивала бежанска вълна. Обществото ни продължи да функционира в режим на проявяващи се множество кризи, към които се прибавиха наводненията в Карловско през септември, политическата турбулентност, в която страната ни продължи да се движи, както и глобалната икономическа стагнация, нарастващата инфлация и енергийната криза, които поставиха много хора и бизнеси „на ръба“.

Трудностите, които засегнаха значителна част от обществото, дадоха енергия за търсене и развиване на алтернативни решения и подходи, за да се отговори на непосредствените спешни ситуации и нужди. Това даде възможност на по-смелите и гъвкави организации и компании в света на филантропията да експериментират с различни форми на взаимодействие като колаборативно финансиране, дарения без условие, различни от типичния пример на предоставяне на безвъзмездно финансиране на проектен принцип, активно участие на получаващите подкрепа в процеса на проучване на потребностите и разпределянето на средствата, и други подходи, които в предишната „обикновена“ среда едва ли биха се наложили. Дарителската общност се превърна в един от двигателите за намиране на ефективни и адекватни решения в отговор не само на възникналите кризи, но и за насърчаване на проекти и инициативи за развитие. Компании, фондации и индивидуални дарители се включиха в множество кампании и дарителски фондове, като обединиха усилия и ресурси включително и с местни и национални институции.

В началото на 2022 г. бе конституиран Съветът за развитие на гражданското общество (СРГО) – консултативен орган към Министерски съвет, с основна задача да допринася за ефективно взаимодействие между националните институции и гражданските организации при определянето на приоритети за насърчаване развитието на

гражданското общество, мониторинг на прилагането и разработването на проектодокументи в изпълнението на секторни политики. Една от стратегическите задачи с висок приоритет на СРГО за 2022 г. бе разработването на финансов механизъм за предоставяне на подкрепа с публичен ресурс на ЮЛНЦ за изпълнение на проекти в обществена полза. Въпреки, че работата на Съвета продължи с различен интензитет почти през цялата година, поради смяната на две правителства – едно редовно и едно служебно и липсата на политически консенсус, така и не се стигна до ефективни решения и приемане на работещ финансов механизъм в подкрепа на гражданските организации.

По отношение на нормативната рамка, през 2022 г. беше разработен и внесен в Народното събрание Закон за доброволчеството, който не събра необходимата подкрепа и респективно не беше приет. През годината няма други разработени и приети закони и други нормативни актове, които да насърчават дарителството и частните дарители в страната.

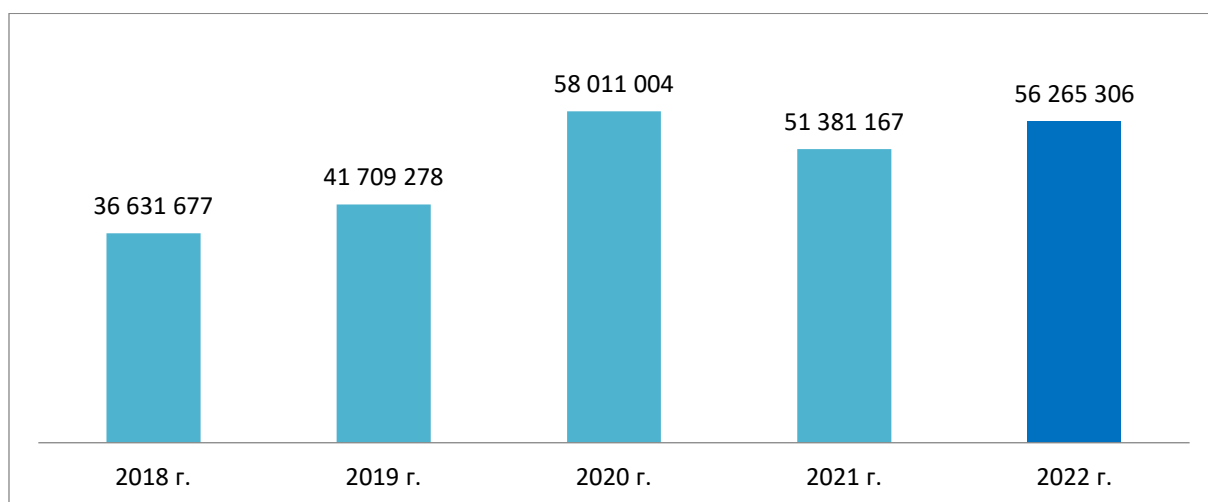
ПОДРОБНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДАННИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ДАРИТЕЛСКИТЕ ПРАКТИКИ И НАГЛАСИТЕ КЪМ ДАРИТЕЛСТВОТО В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2022 Г.

I. Компании

1.1. Размер на даренията

През 2022 г. компаниите са дарили общо **56 265 306 лева**². Спрямо предходната 2021 г. се отчита ръст с 10% на декларираните дарения от компании. Техният дял формира 45% от общия обем дарени средства през годината.

Фиг. 8: Графика за обема на даренията от компании за последните 5 години, лева

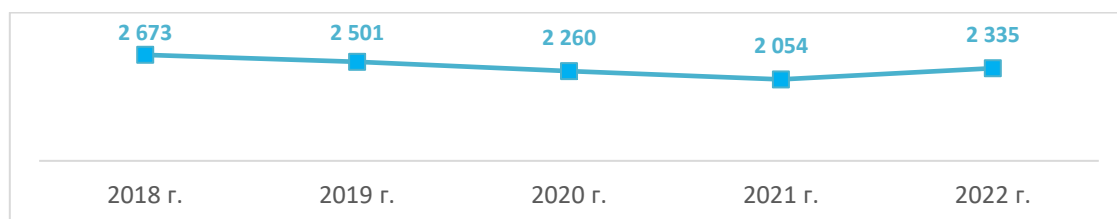

1.2. Брой дарители

Фирмите, обявили дарения през изминалата година, са **2335**. Спрямо 2021 г. се регистрира 14% увеличение на броя на компаниите, декларирали дарени средства.

Запазва се тенденцията на изключително нисък процент компании, които декларираят направени дарения. През 2022 г. броят юридически лица, декларирали предоставена подкрепа под формата на дарения, е едва **0,62%** от общия брой, подали своите декларации по чл. 92 от ЗКПО.

Фиг. 9: Графика за броя компании, декларирали дарения за последните 5 години

² Съгласно справка от НАП за декларираните дарения в годишната данъчна декларация по ЗКПО през 2022 г.

1.3. Категории получатели

Нормативната рамка в България дефинира 4 основни групи получатели на дарения. Съгласно ЗКПО всяка от компаниите, направила дарение през финансовата година, декларира към коя от групите се съотнася организацията или физическото лице, получило дарението. Различните групи получатели на дарения са обвързани с методологията, по която се изчисляват данъчните облекчения за дарителите, а именно:

- при дарения в полза на лица с код 01 данъчното облекчение е до 10% приспадане от сумата на данъчната основа;
- в полза на лица с код 02 – до 50% от данъчната основа;
- в полза на лица с код 03 – до 15% от данъчната основа;
- при дарения в полза на лица с код 04 облекчението е без ограничение в размера на разхода за дарение при конкретните условия.

Фиг. 10: Справка за направени дарения от декларациите по чл. 92 от ЗКПО за 2021 и 2022 г.

Показател	2021		2022	
	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения
Дарения в полза на лица с код 01: здравни и лечебни заведения; специализирани институции за предоставяне на социални услуги за деца и възрастни; детски ясли, детски градини, училища, висши училища или академии; регистрирани в страната вероизповедания; специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания; хора с увреждания; лица, пострадали при бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия, или на семействата им; Българския Червен кръст; социално слаби лица; деца с увреждания или без родители; юридически лица с нестопанска цел, регистрирани в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, с изключение на организации, подпомагащи културата по смисъла на Закона за меценатството; Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници"; комуни за лечение на наркозависими, както и на наркозависими лица за тяхното лечение; детския фонд на Организацията на обединените нации (УНИЦЕФ)	2 028	51 060 107	2310	55 900 058
Получатели с код 02 Център „Фонд за лечение на деца“ Център „Фонд за асистирана репродукция“	14	128 097	9	212 844
Получатели с код 03 По реда и условията на Закона за меценатството	9	71 405	9	126 860
Получатели с код 04 Дарения на компютри и периферни устройства за тях, произведени до една година преди датата на дарението, в полза на български училища, включително висши училища	3	121 558	7	25 544
Общо:	2 054	51 381 167	2 335	56 265 306

1.4. Сфери на подкрепа

Проучване на БДФ за сферите на подкрепа от страна на компаниите показва запазване на сферата „Здравеопазване“ (при 35% от компаниите) като приоритетна за корпоративните дарения, която ясно бе посочена и през 2021 г. с най-висок приоритет.

Запазва се тенденцията фирмите да предоставят финансова подкрепа към лечебни заведения – най-често за осигуряване на скъпоструваща техника или за ремонт на болнични отделения. Компаниите традиционно даряват и за осигуряване на скъпоструващо лечение или последваща рехабилитация на деца и възрастни хора. През 2022 г. сферата „Образование и наука“ (32%) изпреварва по популярност сферата „Социална подкрепа“ (31%). За изминалата година се наблюдават примери на корпоративно дарителство, насочено към каузи, свързани с подобряване на достъпа до образование за всяко дете, подобряване на качеството на формалното и неформалното образование, за постигане на високи научни резултати, за насърчаване на ученето през целия живот.

През 2022 г. компаниите са подкрепяли по-малко сферата „Култура и изкуство“ (15% при 21% за 2021 г.). „Човешки права“ е сферата, която компаниите традиционно подкрепят с изключително нисък приоритет.

Фиг. 11: Сфери на подкрепа от страна на компаниите за 2022 г.

Като най-чести получатели на дарения от компаниите през 2022 г. се запазват здравните и лечебни заведения, общините, специализираните институции за деца или възрастни хора, гражданските организации (сдружения и фондации).

Не се наблюдава промяна и сред най-предпочитаните механизми, чрез които компаниите са дарявали средства през годината: директни дарения за реализиране на дейност, собствени програми/инициативи в подкрепа на различни каузи или уязвими

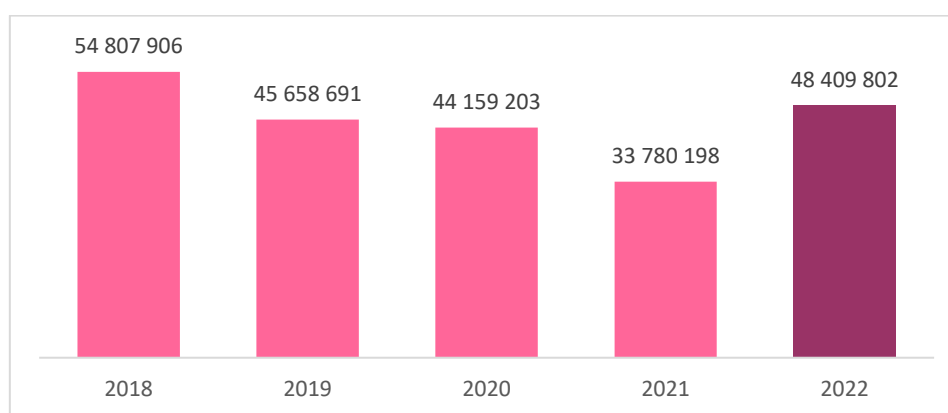
групи, нефинансови дарения (материали, продукти, услуги), доброволен труд на служителите, дарителство по ведомост и маркетинг, свързан с кауза.

II. Фондации

2.1. Размер на даренията

Общата сума дарения от фондации през 2022 г. е **48 409 802 лева**. Обемът се формира от средствата за предоставени грантове, стипендии, награди или директно финансиране на дейности, направени от български и международни фондации. Спрямо 2021 г. се регистрира ръст в предоставения обем дарителски средства от 43%.

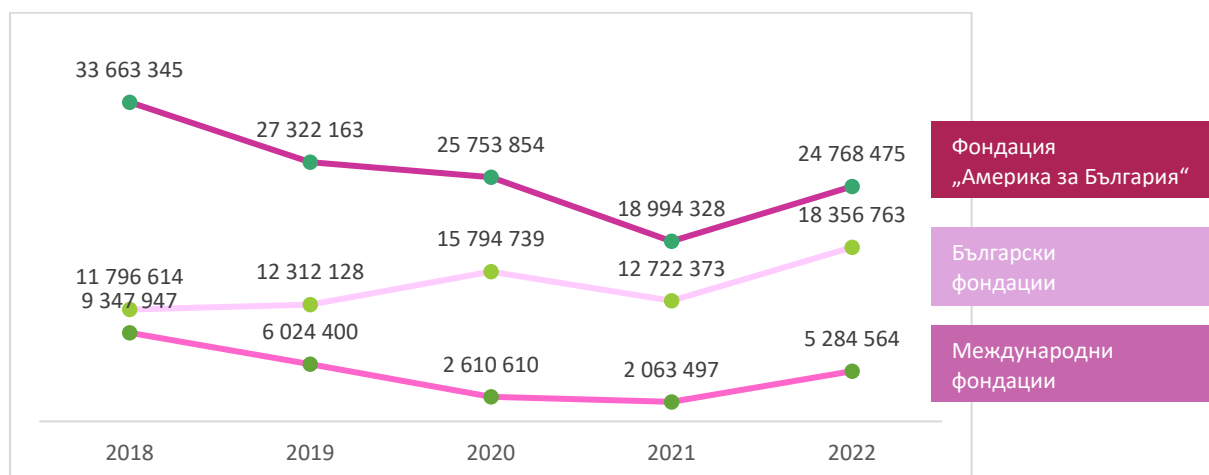
Фиг. 12: Графика на общия обем дарения от фондации за последните 5 години, лева

Обемът дарения, предоставен от международни фондации с активни програми в страната, е с над 3 млн. лева повече от този през 2021 г. При дарените средства от български фондации се регистрира ръст от 44%, както и при предоставеното финансиране от **Фондация „Америка за България“**, което е с 30% повече.

Запазва се тенденцията Фондация „Америка за България“ да е организацията с най-много дарени средства сред фондациите. За по-обективно отразяване на полето дарените средства от нея се представят отделно от даренията, направени от останалите фондации, включени в проучването.

Фиг. 13: Дарени средства от български и чуждестранни фондации и фондация „Америка за България“ за последните 5 години, лева

2.2. Сфери на подкрепа от фондациите

И през 2022 г. „Социалната подкрепа“ е сред каузите, които приоритетно се насърчават от фондациите. Даренията в социалната сфера бяха насочени предимно за подкрепа на най-силно уязвимите деца и семейства в риск, както и възрастни хора, психологическа подкрепа, но също така и за експертна/професионална помощ към хората за намиране на нова работа или преориентиране на пазара на труда. Социалната грижа за бежанците от Украйна също беше приоритетно застъпена. В подкрепа на търсещите закрила украински граждани бяха инвестирани средства за услуги, свързани с осигуряването на подслон, жилище, храна и достъп до здравни услуги, психологическа подкрепа. Фондациите продължиха подкрепата си и за деца и подрастващи за по-добър достъп до качествено образование.

„Човешки права“ е сферата, която се подкрепя традиционно предимно от фондациите.

Фиг. 14: Сфери на подкрепа от фондациите през 2022 г.

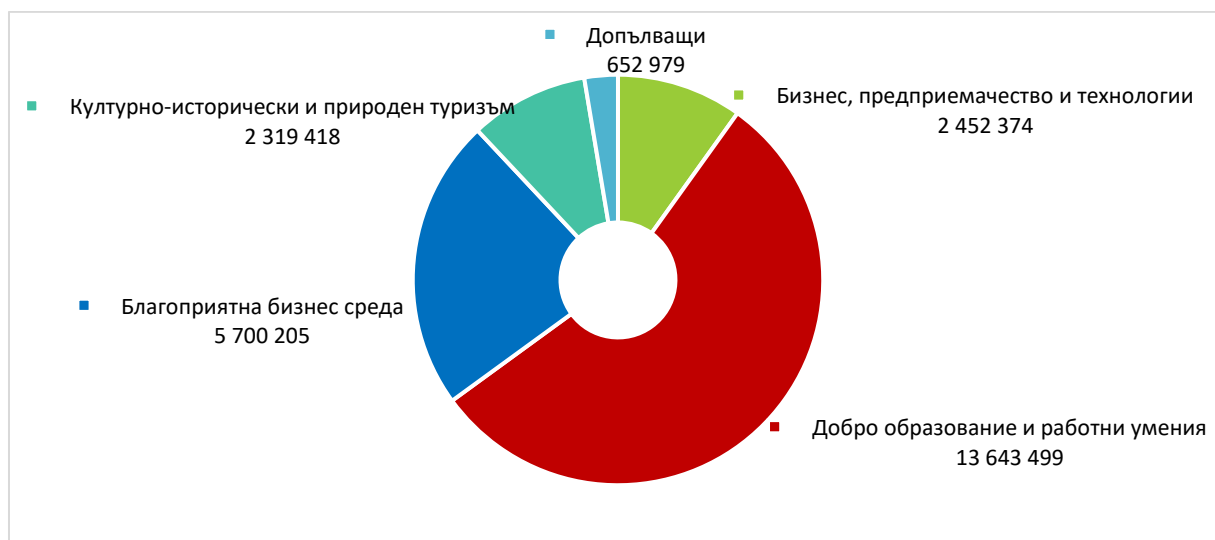

2.3. Фондация „Америка за България“

Общият брой на финансираните проекти през календарната 2022 г. от Фондация „Америка за България“ е 195. Обемът отпуснати средства от организацията (включително и такива, които са за проекти, стартирали в по-ранна година, но имат текущо финансиране през 2022 г.) е **24 768 475 лева**.

55% от предоставените средства фондацията е инвестирала в значими проекти в сфера „Добро образование и работни умения“ – тенденция, която се запазва от 2019 г. За проекти в сферата „Благоприятна бизнес среда“ са предоставени 23% от общия обем финансиране. В сферата „Бизнес, предприемачество и технологии“ са инвестирани 10% от общия обем, а за насърчаване на културно-историческия и природен туризъм в страната - 9%. Фондацията е предоставила и допълващо финансиране за благотворителни каузи в размер на 3% от общия обем.

Фиг. 15: Разбивка на дарените средства в лева по приоритетни области на финансираните проекти през 2022 г. от Фондация „Америка за България“

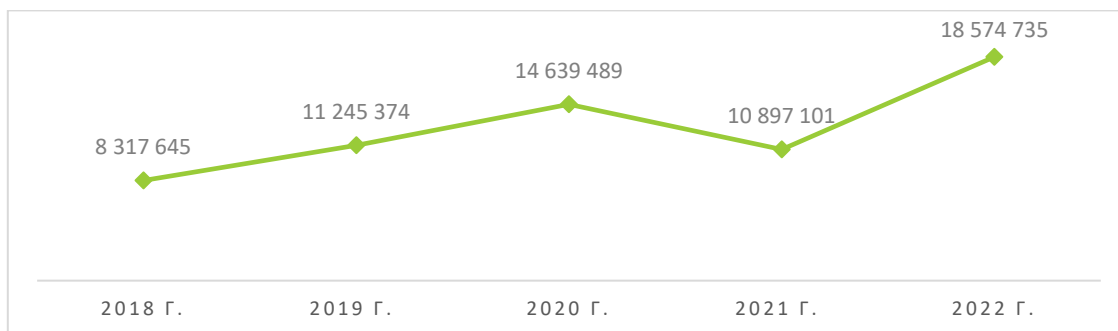

III. Физически лица

3.1. Общ размер на дарените средства от физически лица

Общият размер на даренията от физически лица през 2022 г. е **18 574 735** лева. Тази сума изпреварва дори и размера на индивидуалните дарения, генерирани през първата година от избухването на пандемията от COVID – 2020 г., когато имаше отчетливо повишение на индивидуалната подкрепа и на дарителството като цяло. Реакцията на обикновените хора да подадат ръка и да помогнат е резултат от драматично развилите се събития след започването на войната в Украйна в края на февруари 2022 г. и последвалата мащабна бежанска вълна, която засегна сериозно и България. Вторият пик на индивидуална дарителска активност беше отбелязан през септември 2022 г. след тежките наводнения в девет карловски села, при които стотици семейства останаха без дом, покъщнина и поминък.

Фиг. 16: Графика на дарените финансови средства от физически лица в последните 5 години, лева

Обемът средства от индивидуалните дарители се формира от декларираните данни от физическите лица пред НАП, дарителските обаждания и SMS-и, обобщени по данни от мобилните оператори, и онлайн дарения в дарителски платформи.

Фиг. 17: Тенденции в дарените от физически лица през за последните 3 години, лева

3.2. Дарения от физически лица по данни на НАП

По справка от данъчните декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2022 г. сумата на направените дарения е 7 484 588 лева, което е с 27% повече от направените през 2021 г. дарения (5 444 200 лв.). През 2022 г. 10 949 физически лица са декларирали дарения към НАП, като в това число влизат и такива, които са декларирали дарения през техните работодатели.

По отношение на получателите на даренията (юридически и физически лица) нормативната рамка отново дефинира групи/кодове лица, в чиято полза се правят даренията, както е и при компаниите. Единствената разлика е, че физическите лица не биха могли да декларира дарения на компютри срещу данъчни облекчения.

Фиг. 18: Брой физически лица, декларирали дарения, и суми на даренията в лева за 2022 г.

по данни на НАП

Показател	2022		2022 декларирани през работодател		ОБЩО за 2022	
	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения
Получатели с код 01 Здравни и лечебни заведения, специализирани институции за предоставяне на социални услуги на деца и възрастни, детски градини, училища, университети, културни и образователни институции, НПО в обществена полза, Български Червен кръст, УНИЦЕФ	1,630	6,721,365	8,951	593,147	10,581	7,314,512
Получатели с код 02 По реда и условията на Закона за меценатството	44	100,429	4	7,840	48	108,269
Получатели с код 03 „Фонд за лечение на деца“ към НЗОК Център „Фонд за асистирана репродукция“	23	31,856	297	29,951	329	61,807
ОБЩО:	1 697	6 853 650	9522	630 938	10 949	7 484 588

Фиг. 19: Брой физически лица, декларирали дарения, и суми на даренията в лева за 2021 и 2022 г. по данни на НАП

Показател	2021		2022	
	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения
Получатели с код 01 Здравни и лечебни заведения, специализирани институции за предоставяне на социални услуги на деца и възрастни, детски градини, училища, университети, културни и образователни институции, НПО в обществена полза, Български Червен кръст, УНИЦЕФ	10,337	5,308,847	10,581	7,314,512
Получатели с код 02 По реда и условията на Закона за меценатството	106	84,665	48	108,269
Получатели с код 03 „Фонд за лечение на деца“ към НЗОК Център „Фонд за асистирана репродукция“	349	50,688	320	61,807
ОБЩО:	10 792	5 444 200	10 949	7 484 588

През 2022 г. се регистрира увеличение от 37% на декларираните обеми дарения. Значителен спад се регистрира в обема на даренията от физически лица по реда и условията на Закона за меценатството.

3.3. Дарения с дарителски SMS-и, обаждания и онлайн дарителски платформи

Справка от трите мобилни оператора в страната (A1, VIVACOM, Yettel) сочи ръст от 24% на сумите, дарени от физически лица с дарителски SMS и обаждания, спрямо предходната година. През 2022 г. с дарителски SMS и обаждания са дарени **3 387 229** лева.

С дарителските номера се подкрепят инициативи като: „Българската Коледа“, кампании на Министерство на здравеопазването, Министерство на отбраната и Министерство на вътрешните работи в помощ на деца на пострадали и загинали техни служители по време на служебен дълг, кампании на УНИЦЕФ България, фондация „И аз мога“, SOS Детски селища, Български Червен кръст, както и кампаниите, които набират подкрепа и чрез единния дарителски номер 17 777 - DMS. Голяма обществена подкрепа събраха през 2022 г. двете дарителски кампании, открити в DMS платформата в подкрепа на пострадалите от наводненията карловски села.

През 2022 г. дарените онлайн средства през дарителските платформи също бележат ръст в общите набрани суми. Най-популярните платформи в страната се управляват от юридически лица с нестопанска цел в обществена полза. В типичния случай на платформите се публикуват кампании за лечение на физически лица (деца или възрастни) и кампании в подкрепа на каузи на граждански организации (НПО). През 2022

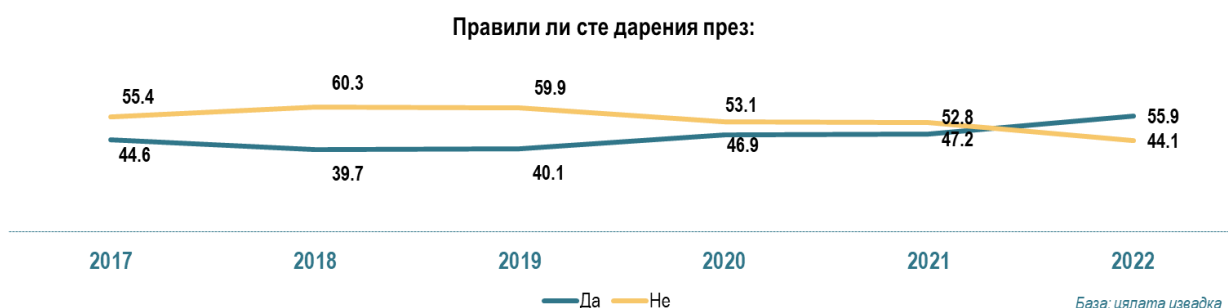
г. бяха създадени нови платформи и фондонабирателни кампании, които набираха активно дарителска подкрепа.

3.4. Обществено проучване за дарителски практики и нагласи към дарителството

За целите на анализа на дарителството и по поръчка на БДФ „Алфа Рисърч“ проведе представително проучване за обществените нагласи към дарителството през 2022 г.

В сравнение с проучването през 2021 г. нараства дялът на хората, които споделят, че са правили дарения през 2022 г. Те са 55,9% спрямо 47% през предходната година, което е най-високият дял дарявали за последните 6 години.

Фиг. 20: Съотношение между броя хора, потвърдили, че са дарявали, и тези, които не са дарявали за периода 2017 – 2022 г.

Запазва се тенденцията хората да даряват предимно финансови средства. Отбелязва се лек спад в даренията на вещи, стоки и предмети и по-значителен спад на дарения труд – 13,8% спрямо 24,1% през предходната година.

Фиг. 21: Съотношение между броя дарявали хора в зависимост от вида дарен ресурс през 2021 и 2022 г.

Запазва се и тенденцията, свързана с мотивите – сред най-силно изразените са желанието хората да помагат, макар и с малки средства, личното им отношение към каузата и конкретното предназначение на дарението в полза на човек, който има нужда от помощ. Леко намалява мотивацията, формулирана като „Така съм възпитан“, както и важността на каузата, за която е дарено, за обществото. Намалява и делът на хората, които даряват тъй като разполагат с достатъчно средства. Но пък се увеличава процентът на хората, които даряват в знак на благодарност.

Фиг. 22: Основни мотиви за даряване сред хората през 2021 и 2022 г. (%)

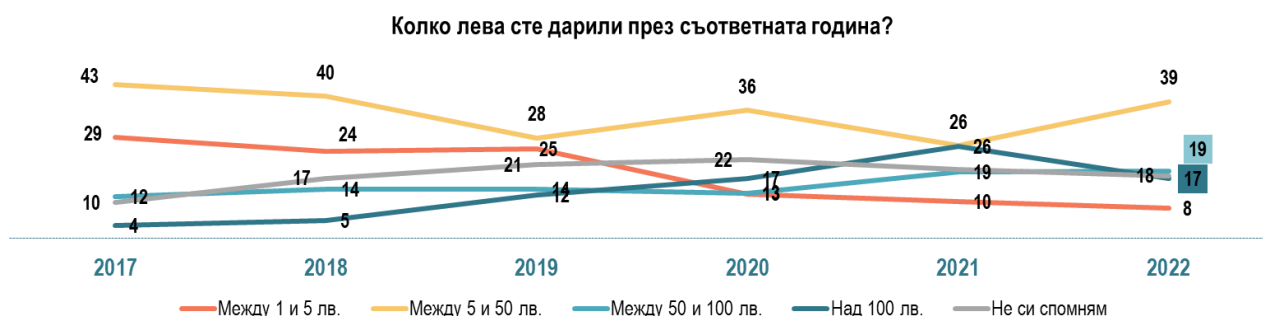
Най-силно подкрепени и популярни сред индивидуалните дарители продължават да бъдат социалните и здравни каузи, чиито дял на подкрепа спада малко спрямо предходната година, но остава най-висок. За сметка на това повече от два пъти расте подкрепата на пострадали от бедствия и аварии – от 18,3% на 39,7%. Обяснение за това са острите форсмажорни ситуации, които белязаха годината – войната в Украйна и тежките наводнения в Карловско. Впечатление прави нарастването на подкрепата за каузи, свързани с опазването на човешките права, които обикновено по-трудно намират подкрепа.

Фиг. 23: Тематичен обхват на каузите, подкрепени от индивидуалните дарители през 2021 и 2022 г. (%)

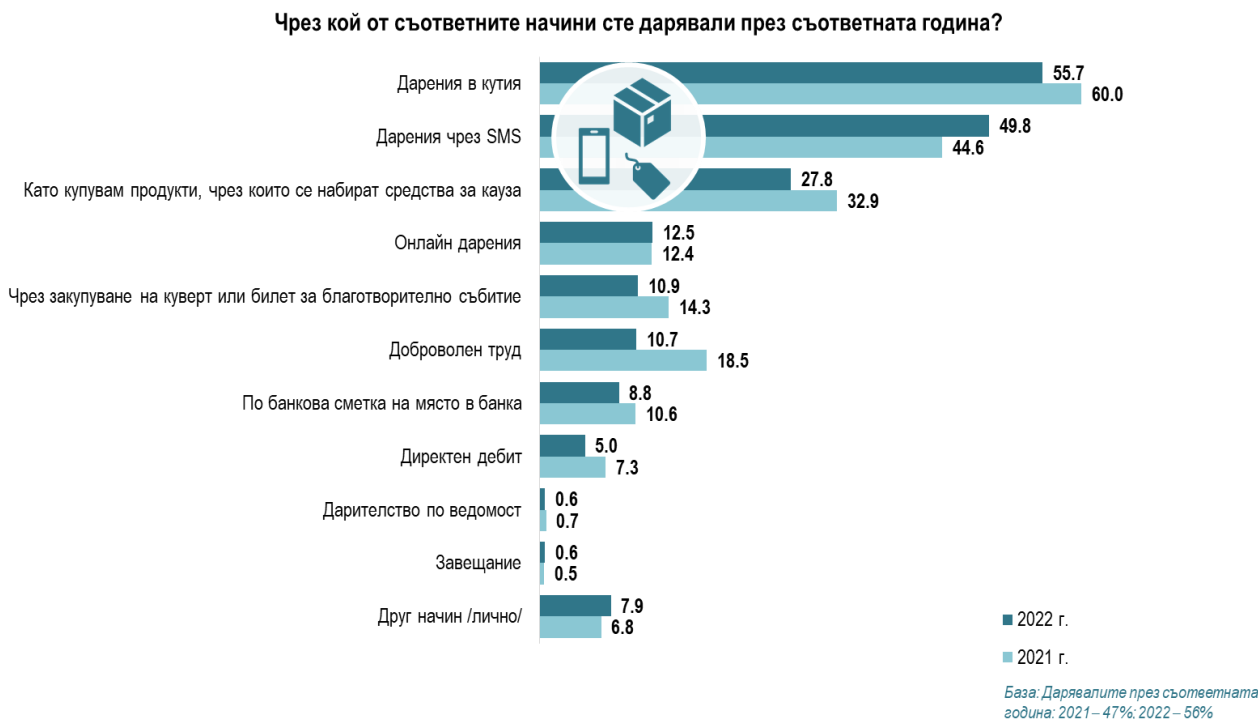
По отношение на размера на дарените суми, през 2022 г. най-голям дял хора са дарявали между 5 и 50 лв., за разлика от предходната година, в която най-много хора са споделили, че са дарили между 50 и 100 лв.

Фиг. 24: Дарени суми годишно от индивидуалните дарители за последните 6 години (%)

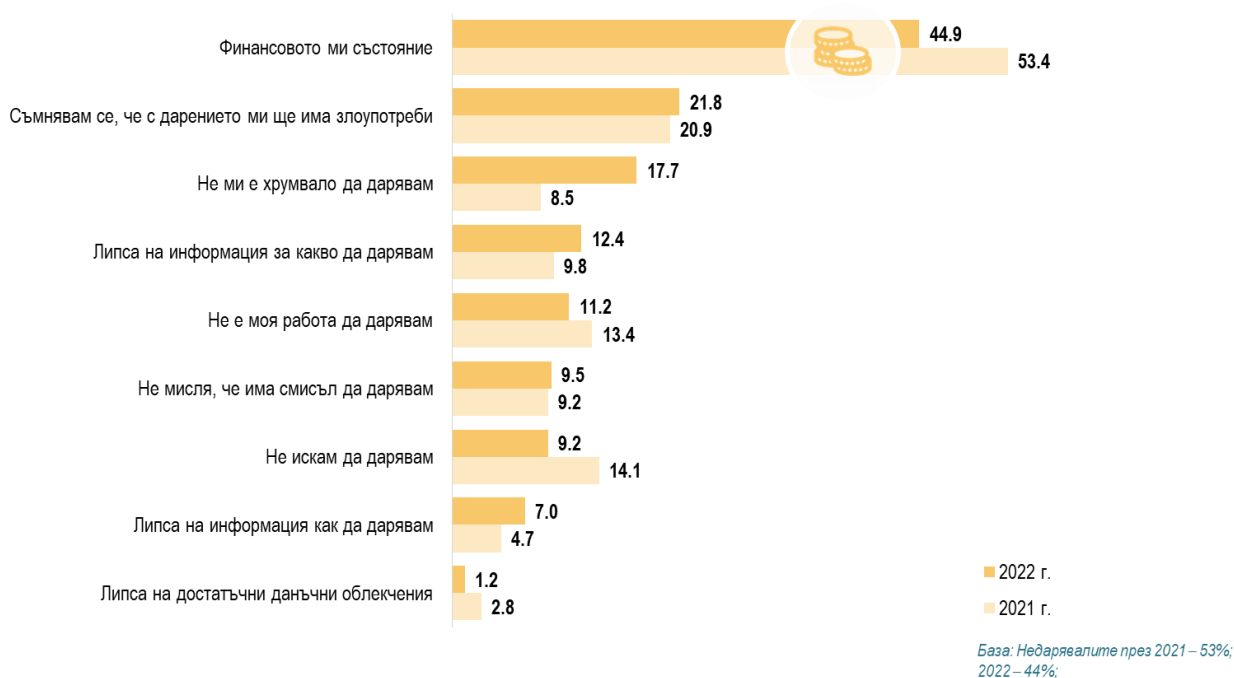
По отношение на предпочитаните от хората начини да даряват – нараства процентът на тези, които са избрали да подкрепят определена кауза чрез дарителски SMS, а за сметка на това намалява популярността на набирането на дарения в кутии, закупуването на продукт с кауза или чрез билети и куверти за събитие. Намалява дялът на хората, които даряват труда си като доброволци, както и на тези, които използват директен дебит или дарителство чрез банкова сметка.

Фиг. 25: Преподпочитани начини на даряване сред хората през 2022 г. в сравнение с 2021 г.

Причините, които хората изтъкват за това да не даряват, остават относително устойчиви във времето. Най-често посочваната причина е финансовото състояние, въпреки, че през 2022 г. това е основен фактор за по-малък процент от хората. Тревожна е тенденция на повече от двойния ръст на хората, които казват, че не им е хрумвало да даряват, както и известният ръст на хората, които споделят, че нямат достатъчно информация за какво могат да дарят и как могат да го направят.

Фиг. 26: Причини, поради които хората не даряват

Дарителството в България през 2022 г.
Анализ на Български дарителски форум

Анализът се основава на база данни от Национална агенция за приходите за декларирани дарения от компании, еднолични търговци и физически лица, преглед на отчети в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, преглед на отчети на международни донорски организации, социологическо проучване, проведено от агенция „Алфа Рисърч“ през 2023 г., както и разширени въпросници до компании и фондации сред общността на дарителите в България; справка от трите мобилни оператора за даренията с обаждане и SMS, и преглед на отчетите на съществуващите дарителски платформи в страната.

Анализът на дарителството 2022 г. е изготвен с финансовата подкрепа на фонд „Активни граждани България“ (www.activecitizensfund.bg) по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП). Цялата отговорност за съдържанието се носи от БДФ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че отразява официалното становище на Финансовия механизъм на ЕИП и Оператора на фонд „Активни граждани България“.